

MEGJEGYZÉSEK A GYŰRŰK URA NÉVANYAGÁHOZ (HELYNEVEK)

Régi ötletemet váltom valóra azzal, hogy bővebben foglalkozom John Ronald Reuel Tolkien: A gyűrűk ura című monumentális meseregényével. Alapvető mű, hatása a fantasy irodalomra hatalmas. Tolkien regénye az általam ismert egyetlen mű, amely leír egy teljes világot. Ennek a világnak vannak saját nyelvei, népei, időszámítása(i), történelme, mitológiája, jelen van benne a mágia. Olvasása közben egy pillanatra sem lehet arra gondolni, hogy bármi köze van a valósághoz, mégis nagyon emberközeli.

A gyűrűk urának világában különböző népek, fajok élnek együtt, köztük az ember is, természetesen nem uralkodó fajként (bár benne van a regényben, hogy lassan lezárul egy kor, egy boldog kor, és átadja a helyét az ember világának. Az emberi természet minden negatívumával együtt életképesebbnek bizonyul a többi faj nemes tulajdonságainál.). Minden faja antropomorf, talán ezért nem állnak messze tőlünk.

A helynevek vizsgálatát a területen élő népek, fajok rövid leírásával kezdem, mert ebből jobban meg lehet érteni a névadási szokásokat.

A hobbit "szerény, de de nagyon régi eredetű fajta. Hajdanában sokkal többen voltak, mint manapság, mindig is szerették a békét, a nyugalmat és a becsületesen felszántott kövér televényt: ha csak tehették, jól művelt és ápolt földeken tanyáztak. A kovácsfűjtatonál, a vizimalomnál vagy a szövőszéknél bonyolultabb gépekhez a hobbitok nem értettek...A hobbitok népe...kis növésű: még a törpöknél is kisebbek - azaz hogy nem olyan testesek és vaskosak, bár sokszor alig alacsonyabbak. Magasságuk változó: a mi mértékegységünk szerint általában hatvan és százhusz centiméter között van... A Megye-lakó hobbitokról, akik az elbészélés szereplői, elmondhatjuk, hogy amikor a béke és jólét honolt köztük, igen vidáman éltek....Arcuk a legtöbbször inkább jóindulatú volt, mint szép: széles, pirospozsgás, szemük csillogó, szájuk mindig nevetésre állt, meg evésre és ivásra. Nevettek is jócskán, meg ettek és ittak, sokszor és derekasan...Eredetileg minden hobbit földbe ásott üregekben élt." Ezeknek az ismeretében képet alkothatunk a névadásokról: egyszerű, hétköznapi, funkcionális nevek abból a szókincsből, amit használhattak. A mi világunkra kivetítve nagyjából megfelelnek a parasztság névadási szokásainak. (Neveket ld. adattár I./1.).

Egészen más faj a tünde. A hobbitokhoz hasonlóan ők is összhangban élnek a természettel, de ennyiben ki is merülnek közös vonásaik. A tündék magasak, fenségesek, szépek. A fákon laknak csodás házakban, minden, amihez közük van tiszta, távol tart minden gonoszat, csúfot. A nyelvük (és természetesen neveik is) "dallamos" mássalhangzókból állnak (l, d, b, v, n, m), általában vegyes hangrendű szavaik, neveik vannak.

Nem térek ki külön az összes fajra, a negatív fél névadását az adattárban tárgyalom. Érdemes megemlíteni az *entek* névadását. Az *entek* a fák pásztorai, ők

maguk is úgy néznek ki, mint egy fa, életritmusuk sem sokkal gyorsabb, hallhatatlanul szívósak, és rengeteg idejük van, mert ők a legöregebb élőlények (nálunk is a fák a legöregebbek). A hosszú életnek az a következménye, hogy sok fontos esemény történik velük (Bóta László szerint nem a férfiakkal, hanem a férfiak *által* történnek a dolgok - az entek hímneműek). Ez a névadásuk alapja is: mindennek a neve tartalmazza a vele történt legfontosabb dolgokat, történeteket, ezért egy entnek élete során egyre hosszabb neve lesz (és nemcsak az entnek, hanem az általa elnevezett dolgoknak, helyeknek is, hiszen azok is az események sodrásába kerülhetnek.). "...az én nevem, ahogy telik az idő, egyre nyúlik, s én már régen élek, nagyon régen, így hát az én nevem olyan, mint az idők sora. Az igazi nevek az én nyelvemen, óentül, mindent elmondanak, ami a viselőjükkel történt. Szép nyelv, csak sokáig tart kimondani rajta valamit, így hát nem is mondunk úgy semmit, csak ha megéri az időt, hogy kimondjuk vagy meghallgassuk." Egy-egy idősebb ent nevének kimondása órákig, napokig is eltarthat. Beszédük is igen terjedelmes, ezért nehezen érthető, de ez számukra nem probléma, hiszen rengeteg idejük van. Csak egymással érintkeznek ezen a nyelven. Az egész regényben három részletet találtam a nyelvükből, ezeket leírom ide szemléltetésül: "...*lalla-lalla-rumbakamanda-lind-orbúruma...*(ez egy névnek csak egy része), *Laurelindórinan lindelorendor malinornélion ornemalin* (ez a tünde birodalom, Lothlórien ent neve, ha jól vettem ki a kontextusból), *Taurelilómea-tumbalemorna Tumbaleturéa Lóméanor* (ez pedig egy szólás).

Középfölde a neve annak a világrésznek, ahol az események zajlanak. Középfölde nyelvei hasonlóak az angolszász nyelvekhez. Fonémaállományuk gyakorlatilag ugyanaz, mint az angolé, csak jelölésben tér el egy-két helyen. Vannak azonban olyan sajátosságai is, amelyek pl. finnugor nyelvekre jellemzőek: ilyen pl. a *ty* betű, ami kiejtéskor [tj] fonémaként realizálódik, mint a magyarban, valamint az egyik nyelvjárás *y* betűje, amit *ü*-nek ejtünk, mint a finnek. Nem térek ki az összes sajátosságra külön-külön, ezeket azért hoztam fel példaként, hogy közelebb kerüljünk Középfölde nyelveihez, ezzel a nevek hangzásához is.

A névanyagot is európai hatásúnak találom, elég összevetni a kelta, a germán mitológia névanyagával. Vannak olyan hangkapcsolatok, amelyek hasonló hangulati hatást érnek hasonló tulajdonságú fonémák között: *Asgard*²⁴, *Midgard*²⁵, *Utgard-Loki*²⁶ - *Mordor*²⁷: *rd* hangkapcsolat, veláris magánhangzókkal, meglehetősen baljós hangulatú szavakat eredményez. Rendkívül gyakori a *g*, *r*, és *th* fonémák előfordulása, akár egyetlen szóban is: *Hrothgar*²⁸, *Hrungnir*²⁹, *Thór*³⁰,

¹ Az északi germán mitológiában az istenek lakóhelye.

² Loki fia az északi germán mitológiában, kígyó, amely körbeéri a Földet.

³ Az északi germán mitológiában a gonosz óriások országának uralkodója

⁴ A sötétség birodalma A gyűrűk urában.

⁵ A Beowulf-énekben szereplő dán király

⁶ Óriás az északi germán mitológiában, Thór ellenfele

⁷ Isten az északi germán mitológiában. A gyűrűk urában szerepel egy azonos nevű törp.

Thorbjörg³¹, Walthari³² - Gorgoroth³³, Morgoth³⁴, Argonath³⁵, Cirith Gorgor³⁶, Amon Amarth³⁷ stb. Ezeket a fonémákat önkényesen választottam ki (hangzásuk miatt), de kétségtelen, hogy gyakran fordulnak elő (veláris magánhangzókkal) a szövegben., gyakrabban, mint bármely más regény névanyagában (kontrollszövegként meg lehetne vizsgálni a hasonló terjedelmű Háború és béke neveit). Tolkiennek nem eshetett nehezére meríteni a mítoszokból és az irodalomból, sőt szavakat, nyelvtant és nyelveket alkotni sem, hiszen már 33 évesen az angolszász nyelv és irodalom professzorává nevezték ki Oxfordban. A mitológiával szoros kapcsolata volt: neki köszönhető a Sir Gawain és a zöld lovag, e XIV. század második felében írott angol hőseposz példátlanul tökéletes szövegkritikai kiadása. A nyelveket már gyerekkorában kitalálta. Tehát Középfölde világa bármennyire is távol áll a valóságtól, alapvetően angolszász gyökerű, a benne előforduló vidékek és történetek sem valószínű, hogy játszódhatnának másutt, mint Európában. Területe például körülbelül akkora, mint Európa.

A neveket a magyar kiadásból gyűjtöttem ki, de összevettem ki, de összevettem az angollal. A helyneveket többféleképpen lehet csoportosítani. Íme néhány szempont: El lehet különíteni aszerint, hogy leíró nevek-e, vagy sem. Ez azért fontos, mert a leíró neveket le kellett fordítani magyarra, a Középfölde saját nyelvein adott neveket viszont nem. A fordítások (természetesen) kítűnőek lettek, szerintem változatosabb egy-két helyen, mint az eredeti. Az egyszerű angol szóösszetételeket csodálatos leleménnyel sikerült átferdíteni. Ezeknél a neveknél az adattárban megtalálható az eredeti kifejezés is. Pl.: Barrow-downs, ami szó szerint vermet, földbe ásott üreget jelent, a regénybeli "funkciója" után Sír buckáknak lett lefordítva, vagy a Morotvának fordított Bywater, ami kb. annyit tesz: mellékvíz. Magyarban a *morotvás* vízzel elárasztott területet jelent a Szamos mentén (ÚjMTSz). A leíró nevek semmiben sem különböznek a mi világunk neveitől., például a regény *Golden Hall* helyneve a kaliforniai *Golden Gate*től, vagy a Felkelő Nap Tornya a felkelő nap országától. Néhány névben a fordító megváltoztatott egy-egy magánhangzót, hogy jobban illeszkedjen a magyar hangrendhez, de ez a jelenség ritka.

Tolkien fantáziája úgy tűnik, kimeríthetetlen. Ebben az egyetlen műben 550 helynév van, ezen kívül majdnem ennyi szereplő (450) és rengeteg tárgy, aminek külön neve van. Úgy vélem, hogy Tolkiennek egyáltalán nem volt mindegy, hogy milyen nevet ad teremtményeinek. Az elnevezés meghatározza a karaktert, saját egyéniséget ad neki, legyen szó bármilyen faj képviselőjéről, dombról, toronyról vagy akár csak egy fáról. A név hangzása alapján eldönthető (Középfölde népeinek

⁸ Izlandi sagában szereplő jósnő

⁹ Német hősi ének főszereplője. Másik neve: az Erőskezű

¹⁰ Kiszáradt, kietlen fennsík Mordor fekete birodalmában

¹¹ Mordor élén álló főgonosz (nem szerepel a Gyűrűk urában)

¹² Királyok Oszlopai, szűk völgy Középföldén

¹³ Kísértethágó, a regény egyik baljós helyszíne

¹⁴ A Végzet Hegye, Mordor birodalmának vulkánja, a világ legnagyobb forrósága van benne

és nyelveinek valamilyen szintű ismerete alapján), hogy viselője melyik oldalhoz (jó -rossz), melyik fajhoz (ebből több is van) tartozik, a helynevekről azt, hogy kik lakhatják, vagy kik nevezték el, illetve hogy ki építette, vagy ki lakott, lakik benne stb. A főszereplő hobbitok például a falusi élethez kapcsolódó szavakkal nevezik meg helyeiket, nincs bennük semmi fenséges vagy lenyűgöző, inkább a gyakorlatiasság és a humor dominál (Borbuggyan folyó, ami a tündéktől átvett Baranduin név népetimológiás változata). A fordítás zsenialitása, hogy több helyen tájnyelvi szavakkal fordította le Göncz Árpád. Ilyen a már fent említett Morotva is. A negatív oldal által birtokolt terület (Mordor) neveit és azoknak tulajdonságait az adattárban ismertetem.

A Gyűrűk ura sikerét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy kitűnő paródiája is született (Henry N. Beard and Douglas C. Kenney: *Bored of the Rings*, 1969.) Gyűrűkúra címen. A mű célja a szórakoztatáson kívül valószínűleg az lehetett, hogy deheroizálja a Tolkien-regény hőseit. A *Bored of the Rings*et Gáspár András fordította, a paródia -ha lehet ilyet mondani- méltó az eredeti műhöz, méltatásához csak néhány nyelvi "leleményt" írok: a legelső az maga a címe. Íme néhány példa a magyar fordítással összevetve (az eredeti nevet írom előre): Borbuggyan folyó = Sörkuttyantó, Brí (ahol a regényben baj történik hőseinkkel) = Zrí (ami a jassznyelvben jelent bajt), Vasudvard = Vasótvár, Keselyüstök (állatnév) = Kóserüstök stb., valamint egy jó példa a hosszú leíró nevekre (amelyekből van néhány a Gyűrűk urában), egy uralkodó személy neve: Elmúlott-S-Egy-Nap-Ha-Igaz-Visszatérő Király régense. Érezni a neveken, hogy a fordító is olvasta néhányszor a Göncz Árpád fordítást, mert nem tudott elszakadni az általa alkotott elnevezésektől, csak a népetimológia szintjén, azon viszont leleményesen. Ezt a paródiát az érti meg igazán, aki jól ismeri a történetet, mert így számos apró, elrejtett poént talál az amúgy is nagyon mulattató szövegben.

A Gyűrűk Ura helyneveinek teljes adattára

A regény teljes szövegének helynévanyagát földolgoztam. Különbséget tettem a nevek között attól függően, hogy melyik népcsoport birodalmában találhatóak, valamint hogy milyen helyet jelöl. Eszerint hat kategóriát állítottam föl:

- földrajzi nevek (erdők, rétek, völgyek, hágók stb. nevei)
- építmények nevei
- vizek nevei
- városok nevei
- birodalmak nevei
- csillagnevek.

Ahol lehetett, ott egybevettem a különböző népek elnevezéseit ugyanarról a helyről, így kitűnően össze lehet hasonlítani a Tolkien által kreált nyelveket. Érdeemes megfigyelni, hogy mennyire különböznek a hobbitok által adott nevek a tündéktől, vagy akár a gonoszok megnevezéseitől. Ahol eltér a szó szerinti fordítástól Göncz Árpád (szerencsére sok helyen, mert kifejezőbb magyar neveket adott nekik, mint amilyen a szó szerinti fordítás lenne), ott zárójelben dőlt betűk-

kel odaírtam az angol megfelelőjét, hogy össze lehessen hasonlítani a kettőt. Nem fordítottam le ezeket a szavakat, mert akkor egy szövegben nem szereplő nevet kapunk, aminek ráadásul más a hangulata, és a fordítás problematikája miatt valamennyire a jelentése is. Egy helynév nem szerepel a fordításban (*Whitfurrows*), egy név pedig véletlenül (?) egybeesik egy magyar szóval, ez a Ringló folyó, ami az eredetiben is Ringló. Érdekesek még azok a nevek, amelyek a szó hangalakja után "fordítottak". Ilyen pl: harrow→harg, Bree→Brí.

I. Földrajzi nevek

I.1. A hobbitok lakóhelye, a Megye földrajzi nevei (hobbit elnevezések):

Bakdomb	Lápatorok
Bakfölde	Magányos Hegy
Bozótos	Megye
Brí-domb	Messzi Dombság
Bríföld	Nagy Zölderdő
Csata-gödör	Nagyüreg
Csatakert	Nyugati Fertály
Cseterdő	Öregerdő
Déli Fasor	Rémombok
Déli Fertály	Széltető (Weathertop)
Eriador (nem hobbit elnevezés, annak a nagyobb földrajzi egységnek a neve, melyben a Megye is található)	Szúnyogos Mocsár
ErÉészaki Fertály	Tanácsrét
Füvesút	Toronydombok
Háromfityingés Kő	Töbörlyuk (Crickhollow)
Kapzsi-vég	Tukfölde
Keleti Fertály	Újsor
Kotoréklíkok (Brokenbores)	Vadonföld
Ködhegység	Vízvölgy
	Zöld Dombság

I.2. Középfölde egyéb földrajzi nevei:

Aglarond	Angrenost = Isengard	Bakacsinerdő
Amon Dîn	Anórien földje	Bakacsinerdő Hegyei
Amon Hen	Aranyerdő=	Baraz = Barazinbar
(A Szem Dombja, a Látás Dombja)	Lothlórien (tünde)	Vörösfolk
Amon Lhaw	Argonath	Barnaföldek
Amon Sul = Széltető (Weathertop)	= Királyok Kapuja	Beleriand
Anfalas	= Királyok Oszlopai	Bundushathúr= Shathúr (Cloudyhead)
Angbad	Arnach	Cair Andros
	Arnor	Geras Galadon
	Arvernien	

Angmar	Szürkehegység	Gór = Naith (tünde)
Calacirian= Calaciryó	Ered Nimrais	Harad
Calembel	Eregion	Hargvölgy
Calenhad = Vörösfolk	Erelas	Helm Árka
Caradhras	Eressëa	Helm-szurdok
Carn-Dúm	Esgaroth	Hídföldek
Celebrant csatamezeje	Esthajnal-hegyek	Hith Aiglin
Celenardhon	Etten-mocsarak	= Ködhegység
Cerin Amroth (tünde)	Ezüstfolk	Holtak Árka
Cirith Gorgor	Északfölk	Holtak Ösvénye
Cirith Ungol	Északi Királyság	Holthalom
Círdan	= Arnor	Homály Földje
Cormallen mezeje	Északi Láp	Imladris
Cryn Vorn	Északi Ország	Imloth Melui
Csata-sík	Északi Pusztaság	Ithilia
Csillogó Barlangok	Fagyott Földek	Jég-lapály
Csörgecsarnok	Fangorn	Kék Hegyek
Déli Vég	Fanuidhol	Keleti Fal
Dorwinion	Fehér Dombok	Keleti Gyepű
Drúadán	Fehér Hegy = Celebdil	Keleti Végek
Druwaith Laur	=Zirak Zigil	Keresztút
Dúnföld	Fehér Hegyek	Kerítéshegyek
Dúnharg	Fehér Tornyak	Khaled-záram
Dwimorden	Feketepatak Völgye	= Tükörtó
(Látomások Völgye)	= Azanulbizar (törp)	Királyok Északvára
Edoras	= Nan Duhirion (tünde)	= Fornost Erain
Egladil	= Dimrill Dale	Kiszáradt Fa
Eleven Halál Völgye	Feketepataki Zúgó	Kísértethágó
= Imlad Morgul	Felhősfolk	Kísértethegy
Emnet	Fenmark	= Dwimorberg
Emyn Arnen	Firien	Köemberek szekérútjának
Entvaden	Folde	szurdoka
Erebor	Forlindon félsziget	Kövesföld
Erech	Forlond erdeje	Kőszarv
Ered Liun	Forod Fölk	Kürtszikla
= Kékhegység	Framsdung	Szürkehegy
Ered Mithrin	Nindalf	= Fanuidhoil
= Lamedon	Nyugati Út	= Bundushathúr
Lanka	Nyugati Végek	Szürkerév
Ledöntött Király	Oiolossë	Tarlang-szoros
keresztútja	Órhegy	Tasarinan erdeje
Lithlad	Parth Galen	Tarmenel
Lórien	Pelennor	Tauremorna.lomë
Lún	Pinnath Gelin	Tengerek Torlasza

Lún-hegység	Rammas Echor	Toronyalja
Magas Hágó	Rettegés Hegye	Toronyhegy
Magányos Hegy	= Doriath	Trihyrne
Mágus Völgye	Rejtekföldre	Troll-szirtek
= Nan Curunir	Rémület Hegyei	Troll-üreg
Methadras	Rhosgobel	Troll-vadon
Mélyszurdok	Rhu Daur	Tüzköszirt
Mindolluin	Rhűn	= Tol Brandír (tünde)
Morthond felföldje	Ringló Völgy	Újraegyesült Királyság
= Feketegyökér-völgy	(Ringló Vale)	Vasfűrészt
Nagyszmiál	Rohani Magasföld	Véghegység
Nanduhirion	Sarn-gázló	Végzet Ösvénye
Nan-Tasarion	Senkiföldje	Völgykatlan (Deep Coomb)
= Fűzfák Völgye	Setétbozót	Zirak = Zirak Zigil
Nargothrond	Suhatag	Zöld Hegyek
Naposföldre	Szirtfői-gázló	
Nen Hithoel	Szurdok-katlan	
Nimbrethil		

Mordornak, a gonosz birodalomnak a helynevei: Egészen más a szóhangulatuk, mint az előző elnevezéseknek. Mély hangrendű magánhangzók alkotják (a, o, u), a mássalhangzók (r, m, g, illetve rg hangkapcsolat) „kemények”, „morgósak”, esetleg a jelentésük baljós.

A helynevek:

Amon Amarth	Ered Lithui = Hamuhegység
Barad-Dűr = Fekete Torony =	Fekete Fertály
Lugbúrt	Gorgoroth fennsík
Ephel Dúath = Árnyhegység	Morannon
Mordor	Orodruin = Tűzhegy
Morgar	= Végzet Hegye
Morgoroth	Udűn
Morgul Völgy	Végzet-Katlan
Núrn	
Núrnen tava	

II. Építmények nevei. Itt is érdemes megvizsgálni, hogy mely építmények mely népcsoportokhoz köthetők nevük hangzása, jelentése alapján. A közszoói összetételek fenségessé teszik a hely nevet, pl.: Lenyugvó Nap Tornya, stb.:

Agyar Torony	Északi Kapu	Királyok Csarnoka
Amon Dín	Északi Lépcső	Mathom-ház (múzeum)
Anor Tornya	Északi Út	Második Kapu
Arany Sügér fogadó	Fehér Kéz Oszlopa	Mazarbül Terme
Argonath = Királyok	Fehér Torony	= Krónikák Terme
Kapuja = Király	= Echtelion Tornya	Meduseld = Aranycsarnok
Oszlopai	Feketepataki Kapu	Merethron
Bakföldi Kapu	Fekete Kapu	= Lakomák Palotája
Barad-Dűr (ld. fent)	Fekete Torony	Min-Rimmon
Borostyán fogadó	Fellegvár	Mínas Anor
Calenhad	= Gondor Tornya	= Lenyugvó Nap
Caras Galadhon	Fen Hollen	Tornya
= Fák Városa	= Zárt Ajtó	Mínas Ithil
Carchost= Morannon	Halifiri	= Kelő Hold Tornya
Csillag-kupola	Híd	Mínas Morgul
Déli Kapu	Hídi Fogadó	= Boszorkányság
Dol Amroth kastély	Hold Tornya	Tornya
Dol Baran	Holtember Gátja	Mínas Tirith
Dol Guldur	Ispotály	= Örökös Tornya
Dúrharg erőd	Keleti Út	Mithlond Kapuja
Dúrthang	Khazad-dűm	Morannon
(Mordor vára)	= Törptárna	= Fekete Kapu
Eilenach	=Fekete Gödör	= Carchost
Elhagyott Fogadó	= Durin	Mordor Agyarai
Erelas	Hídja	Morgai
Erőd	Khazad-dűm hídja	Nagybuckák
Narchost	Régi Major	Nagykapu
Nardor	Régi Út	Nagykerítés
Nyugati Kapu	Régi Vendégház	Torech Ungol
Orthanc (kőtorony)	Rohani Kapu	= Banyapók Oduja
Öregút	Sammath Naur	Tűz Csarnoka
Pajkos Póni fogadó	= Tűz Kamrája	Úszó Tuskó fogadó
Parittyás-híd	Sírbuckák	Utolsó Híd = Mitheitel
Rammas Echor	(Barrow-downs)	hídja
Rath Celerdaion	Szem Ablaka	Vörösfoki Kapu
= Mézeskészítők	Szilszakáll dombja	Zöld Sárkány fogadó
Utcája	Szmiál	Zöld Út
Rath Dínen	Szökőkút Tere	Zsáklak
= Csöndes Út		

III. Középfölde vizeinek nevei:

Anduin	Anduin deltája	Mitheithel folyó
= Nagy Folyó	Ezüstér folyó	Morgulduin folyó
=Folyó=	= Kibil-Nâla	Morotva (Bywater)
Gondor Folyója	= Celebrant	Murthond folyó
Borbuggyan folyó	Feketegyökér-patak	Napnyugta Ablaka
(hobbit)	Fűztekeres folyó	vízésés
=Baranduin (tünde)	Gilrain folyó	= Henneth Annún
(Brandywine)	Glanduin folyó	Nimrodel patak
Belfalas tenger	Hattyús folyó	Nindalf vízésés
Beltenger	Henneth-Annún	= Vízkaréj
Brúinen folyója	Holt Arcok Tava	Niomioide folyó
(Loudwater)	Holtláp	Nőszírom folyó
Brúinen gázlója	Holtvíz	Núrnen tó (Mordor)
Calos folyó	Hosszú Tó	Ossiriand
Ciril folyó	Hókút folyó	Pelargir torkolat
Ciril gázlója	Kún-öböl	Rauros folyó
Entséd folyó	Limjód folyó	Ringló folyó (Ringló)
Erdei folyó	Letnui folyó	Sarn Gázlója
Esgalduin folyó	Lossarnach folyó	Sarn Gebir
Tündefolyó	Malomárok	Sirannon
Esthajnal-tó	Mennyei Tengerek	Serni folyó
	Tönkös patak	Sirith folyó
Ethir Anduin	Tükörtó	Vasfolyó
=Anduin deltája	= Khaled-Záram	Vörös Folyó
Szürke		= Carnen
Omboly folyó		Zubogó folyó
Szürkevíz		
Szurdokvíz		

IV. Helységnevek (városok, falvak, utcák és ezek részei)

Alsóharg	Fornost	Osgiliath =
(Underharrow)	Felpatak	Csillagok Fellegvára
Annúminas	Fenekes (Megye)	Parth Galen
Arcset (Megye)	Gramslade	Pinnath Gelin
Bakvár (Megye)	Halott Város	Rimmon
Békásfenék (Megye)	Halrond	Sápkút (Megye)
Bortelke (Megye)	Hobbitfalva (Megye)	Sövényfő (Megye)
Brí (Bree)	Hosszúmart	Talpas (Megye)
Bugylak (Megye)	Imladris	Thangorodrim
Csillagok Fellegvára	Kapzsi-vég	Töbörlyuk (Megye)
Caras Galadhon =	Kürtvár	Tönkös (Megye)
Fák Városa	Lamendón	Tukbánya (Megye)

Dagorlad városa	Lebennin	Tumladen
Dol Goldur	Magosvár	Umbar(Kalózok városa)
Edoras	Meduseld	Vasgádos (Mordor)=
Egladil	Minhiriath	Carach Angren
Emyn Muil	Mithlond	Vasudvard =
Erdőcsát (Megye)	Mocsolyaszeg (Megye)	Agrenost
Ereborn	Nagymál (Megye)	Völgyzugoly (Rivendell)
Esgaroth	Nagyüreg (Megye)	Zsákvég utca (Megye)
Ethír	Nanduhirion	(Bagshot Row)
Északvár =	Nen Hithoel	

V. Birodalmak nevei:

- Gondor (emberek királysága)
- Harad
- Középfölde
- Lothlórien = Lauriendórian (régai neve) = Tündeon (tündék birodalma)
- Magyalföld = Eregion (tündék lakhelye)
- Megye (hobbitok lakhelye)
- Mordor = Fekete föld = Névtelen Föld (a sötétség, a gonosz birodalma)
- Mória (törpök birodalma a föld alatt) = Fekete gödör
- Nyugathon = Númenor
- Rohan = Lovasvég (lovas emberek birodalma)

VI. Csillagok nevei:

- Erendil = Esthajnalcsillag
- Égi Kardforgató
- Hálós Csillag
- Hold
- Menelvagor
- Remmirath
- Sarló csillagkép

Néhány következtetés a nevek alkotóelemeiről (forrásom a Szilmarilok)

amon „hegy”, többesszáma *emyn*
an(d) „hosszú”, *Anduin* = Hosszú Folyó, *Anfalas* = Hosszú Fövény
annon „kapu”, *Morannon* = Fekete Kapu, *Sirannon* = Kapu-patak
barad „torony”, *Barad-dúr*, *Barad Nimras*
calen, galen „zöld”, *Parth Galen* = Zöld Gyep
celeb „ezüst”, *Celeborn*, *Celebrant*
dór „föld”, *Gondor*, *Mordor*, *Eriador*
duin „folyó”, *Anduin*, *Baraduin*, *Esgalduin*
gúl „boszorkányság”, *Dol Guldur*, *Minas Morgul*
minas „torony”, *Minas Morgul*, *Minas Tirith*, *Minas Arnor* stb.

mor „sötét, fekete”, *Mordor*, *Morgoth*, *Morannon*
nen „víz”, *Nen Hithoel*, *Bruinen*, *Núrn*
orod „hegy”, *Orodruin*, többszáma *ered*, *Ered Nimras*, *Ered Luin*
ras, *rais* (tsz.) „szarv”, *Caradhras* = Vörösfolk, *Ered Niimrais*
ros „hab, tajték, permet”, *Celebros*, *Rauros*, *Cair Andros*

Irodalom

DÖMÖTÖR TEKLA 1965: Germán, kelta regék. Móra. Bp.,
HENRY N. BEARD-DOUGLAS C. KENNEY 1991: Gyűrűkúra. Walhalla Páholy. Bp.
J.R.R. TOLKIEN 1991: A Szilmarilok. Árkádia. Bp.
J.R.R. TOLKIEN 1990: A Gyűrűk ura. Árkádia, Bp.

Fordították: Göncz Árpád, Réz Ádám, Tandori Dezső

I. A gyűrű szövetsége

II. A két torony

III. A király visszatér

J.R.R. TOLKIEN 1991: The lord of the rings. Grafton, London.

The return of the king

KOVALOVSKY MIKLÓS, 1992: Az irodalmi névadás (részlet). Helikon, A Név hatalma. 3-4

Tolkien világa. Középfölde festményei, Holló és Társa

Új Magyar Tájszótár. Akadémiai kiadó. Bp.

BELÉNYI DÁNIEL